

учнівський колектив школи, батьківський комітет.

Складається план дослідної роботи на ділянці, розміщення дослідних ділянок для роботи по класах, графік роботи в літній період. План роботи на навчально-дослідній земельній ділянці, як складова частина плану навчально-виховної роботи школи, розглядається на педагогічній раді і затверджується директором школи [4].

Робота учнів на шкільній навчально-дослідній ділянці проводиться за рахунок часу, що відводиться навчальним планом на трудове навчання, та відповідною кількістю годин на навчальну практику в кінці навчального року. Успіх у виконанні дослідних робіт на ділянці залежить перш за все від вчителя біології.

Отже, науково-дослідницька робота на навчально-дослідній земельній ділянці не лише сприяє розвитку природоохоронної роботи в загальноосвітній школі та може принести великі плоди в разі її правильної організації але й дає можливість навчитись проявляти творчість у праці; набувати уміння спілкуватись у колективі.

Список використаних джерел

1. Дронова В. М. Сучасна біологія та її відображення в шкільному курсі / В. М. Дронова // *Х., ХОНМІБО, 2008.* 2. Задорожний К. М. Дослідна та практична діяльність під час вивчення біології / К. М. Задорожний // *Х., Видавнича група «Основа», 2008.* 3. Іванова О. Формування екологічної культури / О. Іванова // *Початкова школа. – 1998. – № 8. – С. 40–42.* 4. Шулдик В.І. Методика організації натуралістичної роботи школярів / В.І. шулик // *Умань.: ПП Жовтий, 2011. – 236с.*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ

Максютов А.О., доцент кафедри географії та методики її навчання

Методологічні дослідження деонтологічного аспекту професійної підготовки майбутніх педагогічних кадрів є нагальною проблемою сьогодення. Відповідальність та індивідуальне покликання майбутніх педагогів в наші дні набуває особливої уваги, що є наслідком соціально-економічної, громадянської та політичної кризи, породженої значними соціальними зрушеннями у країні. Саме за умов духовної кризи проблема смисложиттєвих пошуків молоді набуває особливого значення і потребує вирішення, зокрема на етапі фахової підготовки. У зв'язку з радикальною трансформацією соціокультурної ситуації перед навчальними закладами особливо гостро постає проблема підготовки висококваліфікованих фахівців, які здатні визначитися стосовно своєї функціонально-рольової позиції та міри особистісної та професійної відповідальності у системі суспільних відносин.

Дослідження морально-етичного аспекту фахової діяльності майбутніх педагогічних кадрів передбачає необхідність аналізу зовнішніх та внутрішніх мотивів моральної відповідальності, пошуку шляхів та

засобів засвоєння вимог професійної деонтології на етапі фахової підготовки. Законодавче регулювання професійної діяльності у багатьох сферах суспільного життя є не розробленим і не обґрунтованим. Відсутність наукових досліджень у галузі деонтології, недостатня увага до цього питання при підготовці майбутніх фахівців призводять до професійної нездатності спеціалістів, ускладнює професійну реалізацію педагогічних кадрів.

Деонтологія стосується усього кола проблем, пов'язаних зі сферою морального, духовного і соціального. Життєдіяльність особистості підпорядковується різним видам обов'язку: духовному, моральному, національному, суспільному, професійному, службовому тощо. Розуміння обов'язку визначається зовнішнім та внутрішнім імперативами: вимогами суспільства та власними переконаннями суб'єкта.

Внутрішні мотиви обов'язку майбутніх педагогічних кадрів не можуть регулюватися лише нормативними документами. Зміст внутрішнього мотиву суб'єкта визначається взаємозв'язком його потреб, цілей, інтересів, ціннісних орієнтацій та установок. Внутрішня мотивація – це, передусім, верхівка моралі, де визначальну роль відіграють цінності особистості. Розуміння морального обов'язку пов'язується з добровільністю, з дією за внутрішніми переконаннями, а не під впливом страху порушення норм. Саме тому особистісне та професійне становлення фахівця має базуватися на загальнолюдських цінностях, які є виявом його духовної культури, що відображає узгодження особистісних намірів та суспільних інтересів. Моральна сфера – це не тільки проблема обов'язку, свободи, відповідальності, це також неповторний світ суб'єктивних переживань, ідеалів, прагнень, невичерпної діалектики людської душі. Нормативні та професійні обов'язки підпорядковуються суспільній моралі і виконують певні соціальні функції: пізнавальну, регулятивну, ціннісно-орієнтаційну. Остання покликана сформулювати уявлення про моральний ідеал професіонала, професійний обов'язок, честь, совість, справедливість тощо.

Переважає більшість науковців розглядають фахову деонтологічну компетентність у контексті професійної етики, стверджуючи, що дотримання низки етичних стандартів є неодмінним обов'язком професіонала. Досягти ж професійної компетентності можливо за умов розвитку психолого-педагогічної культури, професійної свідомості, формування цілісного уявлення фахівця про себе як про особистість. Специфіка професійної діяльності у багатьох сферах обумовлює необхідність напрацювання стратегії, придатної для даної конкретної ситуації діяльності, адаптуючи вже відоме, усталене (етикетні моделі, відпрацьовані стратегії) до нового, нетипового, шоразу неповторного. Професійна ситуація педагогічних кадрів потребує гнучкості, лабільності психіки, стресостійкості, що забезпечуватиме продуктивний результат. У

процесі фахової підготовки неможливо передбачити усі ймовірні життєві ситуації, проблемні питання етично-морального плану, з якими доведеться стикатися спеціалісту у професійній діяльності. Саме тому опанування професією педагога передбачає формування здатності функціонувати у непередбачуваних обставинах. Це забезпечується шляхом розвитку аналітико-синтетичних здібностей, креативності, готовності до швидкого прийняття рішення.

Будь-яка професія, яка пов'язана з роботою із людьми вимагає особливих професійних вимог, деонтологічних засад. Педагоги у своїй діяльності мають справу з людиною, взаєминами між особистістю і колективом, між соціальними групами. Уся його діяльність спрямована на удосконалювання людських відносин, на проведення в життя ідеалів демократії, гуманізму і лібералізму. Саме тому особливої значущості набуває особистісний деонтологічний аспект фахової підготовки майбутніх педагогів. Особистісна психокорекція покликана підсилити, пробудити «людське в людині», що сприятиме домінуванню загальнолюдських цінностей. Особистісна психокорекція забезпечує гармонізацію особистісних та професійних мотивів діяльності, оскільки домінування одних над іншими порушує внутрішній комфорт людини та задоволення від самореалізації. Підпорядкування лише професійним обов'язкам, за умов відсутності власної зацікавленості, породжує формалізм у виконанні своїх функцій, що негативно впливатиме на професійну реалізацію.

Засвоєння вимог професійної деонтології повинно відбуватися на всіх етапах фахового становлення педагога, що є важливою складовою змісту навчання. Майбутні педагогічні працівники повинні чітко засвоїти специфіку майбутньої діяльності, знати свої права та обов'язки, усвідомлювати міру відповідальності. У процесі фахової підготовки у студентів повинна сформуватися професійна картина світу, яка б максимально відповідала об'єктивним реаліям. Засвоєння морально-етичних вимог допоможе майбутньому спеціалісту уникнути професійних розчарувань, поразок, неспроможності і стане підґрунтям успішної фахової реалізації.

Сукупність особистісних якостей втілюється у стилі поведінки педагогічного працівника і системі стосунків, які він формує. Деякі з них вільно почувуються в конфліктних ситуаціях, інші віддають перевагу співробітництву і взаємодопомозі колег. Деякі витримують і агресивне ставлення, а дехто сприймає боляче найменшу недовіру до себе.

Подібні приклади можна довго продовжувати. Та вони лише підтверджують одне: велику роль індивідуальних якостей педагогічного працівника у його професійній діяльності. Серед них можна виділити насамперед такі: гуманістична спрямованість, особиста і соціальна відповідальність, загострене відчуття добра і справедливості, власна гідність і повага гідності іншої людини, терпеливість, ввічливість, порядність, емпатичність, готовність зрозуміти клієнта і прийти йому на

допомогу, стриманість, адекватність самооцінки, щирість, щедрість, соціальна адаптованість.

В реалізації професійних планів чимало залежить від здібностей майбутнього педагога. Вони мають індивідуальну міру вияву (успішність, якісна своєрідність виконання діяльності, ступінь реалізації наміченого). При самовизначенні особи до вибору професії одне з головних завдань – оцінка загальних здібностей і прогнозування їх розвитку, визначення сформованості інтересу, бажання і готовності реалізувати життєві плани.

Тільки здорова людина з гарним самопочуттям, оптимізмом, психологічною стійкістю, високою розумовою і фізичною працездатністю здатний активно жити, успішно переборювати професійні і побутові труднощі. І справжня краса людини – це фізична досконалість, інтелект і здоров'я.

Список використаних джерел

1. Васильєва М.П. Основи педагогічної деонтології: Навчальний посібник. – Х.: Нове слово, 2003. – 200 с.
2. Васильєва М.П. Деонтологічна компетентність педагога як мета деонтологічної підготовки // Проблеми оновлення змісту та методів навчання у закладах освіти: Зб. наук. пр. // Проблеми сучасного мистецтва і культури. – Харків, 2003. – С.22-32.
3. Гриньова В.М. Педагогічна культура майбутнього вчителя: навч. посіб./ В.М. Гриньова. – Х.: ХДПУ, 1996. – 104 с.
4. Хлестова С.С. Формування деонтологічної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі соціально-виховної роботи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / С.С. Хлестова. – К.: Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, 2011. – 18 с.
5. Рижанова А.О. Розвиток соціальної педагогіки в соціокультурному контексті: дис. ... д-ра пед. наук.: 13.00.05 / А.О. Рижанова. – Х., 2004. – 456 с.

ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Небикова Т.А., ст. викладач кафедри біології та методики її навчання
Андрієнко О.Д., викладач кафедри біології та методики її навчання
Сорокіна С.І., доцент кафедри біології та методики її навчання

Серед умов підвищення професійної підготовки педагогічних працівників низка дослідників [1] розглядають досягнення результатів не за допомогою диференціації підготовки, а як процес зміни педагогічних умов, тобто використання нових та адаптацію звичних технологій навчання до індивідуальних та професійних потреб студента, активне використання індивідуальних та групових форм роботи під час професійної підготовки. Однією з таких форм є тренінгова технологія, що виступає колективною формою організації навчання, допомагає здійснити підготовку з урахуванням індивідуальних особливостей, сприяє самореалізації майбутнього професіонала і вибору адекватного темпу навчання. Під час тренінгу створюється неформальне, невимушене спілкування, яке відкриває перед групою безліч варіантів розвитку і